

TUTEJAR I TUEJAR 'PARLAR DE TU'

Germà COLÓN
Basilea

1. EL TEMA

La moda de *parlar de tu* a qualsevol persona, gran o jove, ha arribat a extrems tan excessius que m'ha semblat escaient de veure en la nostra lexicografia com s'ha tractat el nom del tuteig.

La consulta del *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* de J. Coromines (=DECat, s. v. *tu* i *vós*) no proporciona més dades de les que ja aporten el *Diccionari Català-Valencià-Balear* d'Alcover Moll i el «*Diccionari Aguiló*», però la lectura d'aquell diccionari no deixa de sorprendre per la quantitat d'afirmacions que conté, alienes a la filologia i més aviat pròpies de les dèries de l'autor. Així ens assabentem de quines persones de la vida intel·lectual o pública el tractaren de *vós* o de *vostè* (no mai de *tu*) i a qui ell reservà aquests tractaments. Igualment aconsella com s'hauria d'usar la triple gama *vós*, *vostè*, *tu* (cosa que fa pensar almenys en els anys 20 del segle passat). A més Coromines exposa amb certa displicència l'extensió extremada de l'actual tuteig, tendència que, afig, «a mi no sols em sembla de mal gust, sinó odiosa, per l'horror que inspira el fet de provenir de mortals enemics de la nació, i contraris intransigents de l'educació política i universitària del país» (DECat, IX, p. 401a.24-28; s. v. *vós*). En un altre passatge rebla el clau: «Aprofitem l'ocasió per denunciar l'imperdonable abús del tuteig, que per imitació de les horrenes habituds i moltes falangistes, es va iniciar entre nosaltres després de la victòria, en els anys 40, dels traïdors venuts a l'estranger», etc. (DECat, VIII, p. 915b.41-46, s. v. *tu*). És de doldre que, amb tota aquesta xerrameca, l'esforç magnífic fet per l'autor en el seus extraordinaris diccionaris quedi enfosquit, i molta gent només reté el que hi ha de «safareig».

2. UNA PUNTUALITZACIÓ

Abans de parlar d'aspectes filològics, voldria matisar l'afirmació que el tuteig s'estengué a partir dels anys 40 amb la victòria dels falangistes (i consti, Déu me'n guard, que no els defenso!). Recordo perfectament, encara que jo era molt menut, que en l'any 1936, en començar la Guerra Civil, un dia mon pare en arribar a casa va dir-nos que manaven que ja no es podia portar ni americana ni corbata, que s'havia de saludar i acomiadar-se, alçant el puny,

amb la paraula *salut!* i que el *vostè* estava prohibit i que s'havia de parlar de *tu* i dir *camarada*. Això a Castelló de la Plana, ciutat que en aquell temps no estava precisament en mans de falangistes; i el mateix passava arreu de la zona «roja». Cal dir que la gent no en va fer cap cas. Quan entraren els «nacionales» també seguí la qüestió del *camarada* i del *tu* entre les «jerarquías del movimiento», però això no arribà a influir en la gent normal i corrent. Tinc a la memòria que pels anys de 1948-1949, quan vaig entrar a la Universitat de Barcelona, els joves dèiem *vostè* als estudiants dels cursos superiors. En eixir jo d'Espanya a la fi del 1951, l'extensió del *tu* no es donava en absolut; fou vers els anys 60 a 70 quan la tendència igualitària s'amplificà.

Faig aquestes precisions a contracor, però desitjo deixar les coses clares i voldria que no es falsifiquessin degut a rampells dels qui desgraciadament eren absents pels anys 40 i següents.

Que la Guerra Civil hi hagi tingut alguna responsabilitat en el fenomen que ens ocupa, no ho negaré del tot, i potser també els fets de 1968 i altres factors. Per altra banda, l'extensió del tuteig també es constata en tots els països europeus (almenys els occidentals), si bé amb una intensitat menor que a casa nostra.

És un fet que la gent que es creu superior vol demostrar la seva superioritat humiliant conscientment o inconscientment els inferiors amb el tractament i aquests, a llur torn, malden per fer-se valer. Són instructius els texts que M. Romera-Navarro recull en l'erudita nota que dedica a la frase de Gracián «el vos es señoría»,¹ on el castellà *vos* als segles XVI i XVII era, en un començament, el tractament dels superiors als inferiors.²

3. LES DADES FILOLÒGIQUES

Ja he dit que són els repertoris d'Alcover-Moll i d'Aguiló els que addueixen les dades empríriques sobre la paraula que ens interessa. Fins molt tard (finals del segle XVII a molt estirar) no apareix *tutejar* que és un gallicisme flagrant³ amb aquest redoblament del radical (cf. francès *tutoyer, vouvoyer*),⁴ aspecte que desconeixen els altres idiomes (cf. alemany *duzen*). El francès *tutoyer* és del 1394 i abans es digué *tutoiser* (1280-1290).⁵

Ara bé, el gallicisme s'infiltra per totes les llengües romàniques, no sols en català i en castellà; l'italià, que normalment empra *dare del tu*, també coneix *tuteggiare*,⁶ i el portuguès

1. Baltasar Gracián, *El Criticón*, Philadelphia, University of Pennsylvania Press, 1938, p. 189, nota 21 (Primera parte, Crisi VI).

2. Són fonamentals per estudiar diacrònicament la situació en castellà el treball de Rafael Lapesa, «Personas gramaticales y tratamientos en español», *Revista de la Universidad de Madrid*, XIX, 1970, pp. 140-167 (*Homenaje a Menéndez Pidal*) i el capítol IV («Tratamientos pronominales y nominales») del llibre de Rolf Eberenz, *El español en el otoño de la edad media*, Madrid, Gredos, 2000, pp. 85-115.

3. Resulta sorprenent que Montserrat Barri i Masats en la seva *Aportació a l'estudi dels gallicismes del català*, Barcelona, IEC, 1999, no l'inclouï.

4. Antigament era més freqüent *vousoyer* o *voussoyer*. En el seu diccionari Littré (1872) només enregistra *vousoyer*.

5. *FEW*, XIII, pp. 382-383 i XIV, pp. 634-636. L'antic provençal deia *tuejar* (segle XIII), avui, però, *tutejar*; només el gascò té *tuejà* i el llemosí *tujà*; vegeu *PSW*, VIII, p. 517b.

6. Així apareix a la sisena edició del diccionari de Panzini del 1931; sens dubte és anterior i això ho podem saber quan eixirà l'article corresponent de *Dizionario* de S. Battaglia.

té no solament *tratar por tu* i *atuar*,⁷ ans també *tutejar*⁸ i jo diria que l'ús d'aquest avui hi és majoritari.

El català *tutejar* és ben recent (1695), apareix al *Gazophylacivm* de Lacavalleria (s. v.):

Tutejar á algu; tractar de tu á algu, parlant li. Vernaculo, tu, & ejus cognatis voculis, aliquam appellare, vel, compellare.

Aquesta primera data deixa una mica insatisfet, perquè està isolada i perquè l'autor és fill d'un francès. Durant tot el segle XVIII no es troba cap altra documentació (almenys jo no l'he trobada). Cal esperar el 1805 per veure *tutejar* en el diccionari d'Esteve-Belvitges-Juglà. Després passarà al Labèrnia (1839-40) i a tots els repertoris que segueixen.

Però l'obra d'Esteve-Belvitges-Juglà també recull un altre verb *tuejar*, que serà als diccionaris del segle XIX al costat de l'altre foraster.⁹

A més de sintagmes com *parlar de tu*, hi havia, doncs, el verb *tuejar*, que és realment la construcció genuïnament catalana. El *DCVB* (s. v.) l'enregistra el 1497 en el valencià *Procés de les olives*, en boca de Jaume Gassull. Amplio el context donat per l'esmentat diccionari:

Mas ¿qui-m met a mi — en estes fahenes
 Que-n haia donar — lo comte a negú,
 Y ab tu vinga [e]nlayre — yo, a tu per tu,
 Puix no vols vestir-te — ni menys te nomenes?
 Donchs, dígues qui est, — puix veus que-t *tuheie*:
 No-m façes estar — ab tròpich tan gran,
 Que-n veure't voltat — de part de Iohan
 Me dónes esforch, — per on tant braueje.¹⁰

Aquest és l'únic text antic que es coneixia fins ara. Però el mot és quasi dos segles anterior a aquest passatge del *Procés*. El trobem en un bonic i familiar context de la primèria del segle XIV. El rei Jaume II en una lletra del 9 de juny de 1321 adreçada a la seva filla Elisabet, reina de Romans, la repta perquè en una carta que ellà envià al seu germà Alfons, primogènit d'Aragó, ha gosat posar el seu propi nom i títols en primer terme i a més l'ha tractat de tu:

... Estrés, filla, havem sabut que vós havets enviada vostra carta, ara novellament, al molt car primogènit nostre, infant N' Anfós, vostre frare, en la qual vós vos sots mesa primera, e encara en aquella mateixa lletra lo *tuejats*. E cuydam-nos que açò no-s faça ab sabuda ne ab volentat vostra, mas per aventura per errada de escrivà, o per alguna manera de escriure que és en la cort del Rey e vostra. E quant a la manera nostra deçà, aquestes coses no-s fan convinement, maiormment pus lo dit infant N' Anfós ha la primogenitura nostra, pus que frare Jacme s'és mèns en Orde, e ell ha a

7. El portuguès *atuar* el recull Cardoso l'any 1562, tot indicat que és un mot nou (el llatí o el portuguès?): «*Atuar*. Tuisso, as, nouum est; *Atuador*. Tuissator, oris»; i així mateix en el seu diccionari llatí-portuguès del 1572 «Tuisso, as. *Atuar*, falar por tu»; el 1647 el P. Bento Pereyra copia el seu predecessor: «*Atuar*. Tuiço, as. Nouum est» (s. v.). Igualment enregistra *atuador* i *atuada cosa*. El diccionari de Machado (s. v.) forneix un text de la *Comédia Ulixisso* de Jorge Ferreira de Vasconcelos (ed. 1618).

8. Almenys des de la fi del segle XIX, com ho mostra el diccionari de Michaelis; encara el 1811 el vocabulari portuguès-alemany de J. D. Wagener només duu *atuar*.

9. No és del tot exacte que *tuejar* «continuava en els segles baixos, fins cap a 1700» (*DECat*, VIII, p. 915b.22-23); tingué una vida més llarga, almenys en la lexicografia.

10. *Cançoner satíric valencià dels segles XV y XVI*, ed. R. Miquel y Planas, p. 33, v. 745-752). He posat diacrítics, que no són a l'edició. Una reproducció facsimilar de l'incunable del 1497 a *Poemes satírics del segle XV*, València, 1973, fol. VII vº.

regnar après nostres dies. E sabets aytambé que en esta terra no us [sic] a ell qui és tan gran persona que a negú no plau que hom lo *tueig*. E axí, filla, pren [sic] enteniment d'aquí avant a aquestes coses com li haurets a escriure.¹¹

A més del text de *Lo procés de les olives*, dalt copiat, en tenim un de 1508 corresponent a un *Ordinari o Ritual per a lo Bisbat de Vich* relatiu al combregar dels malalts. El text és molt important per al nostre tema, puix que indica quin tractament el capellà ha de donar als qui combregaven, segons sigui llur estat o categoria.¹² En tractar-se dels minyons disposa:

Item si lo pacient serà fadrí o nina petita, pus sien de edat de combregar, lo curat no-s [sic] deu *tuaiar* en les interrogacions dels articles ans los deu honrar axí com si serà persona gran e ordenada.¹³

Aquesta forma *tuaiar*, que en el fons equival a «tuejar» amb pronúncia oriental i grafia antiga, ha provocat alguns malentesos en la nostra lexicografia. Labèrnia i Escrig fan passar aquest verb en llurs diccionaris, prenent-lo del *Viage literario* del P. J. Villanueva (cf. nota 10), qui interpretà el mot com a 'detenere', potser pensant en *aturar*. Amb bon flaire, el *DCVB* (s. v. *tuaiar*), que desconeix el text del *Viage* i la nota del *Catálogo* d'Aguiló, es demana si és potser un mot inexistent, efecte d'una interpretació dolenta d'algun altre mot arcaic. Tots els diccionaris del XIX, també porten la «nova» accepció de *tuejar* 'detenir-se' (i també 'defensar'), que és un fantasma lexicogràfic procedent de la interpretació errònia del P. Jaume Villanueva de la grafia *tuaiar*.

Encara el «*Diccionari Aguiló*» addueix un passatge d'un text en castellà de Barcelona, del 1699, *Constituciones para las hermanas doncellas de N.ª S.ª de Misericordia* que usa el nostre mot potser per ignorància: «... abominando siempre la vulgaridad y sobrada familiaridad en el *tuejar-se*, la qual...» (s. v. *tuejar*).

Durant tot el segle XIX *tuejar* serà present en els diccionaris de Juglà-Esteve-Belvitges, Labèrnia i successors, però no entra al segle següent. Així Bulbena en el 1905 ja no l'enregistra.¹⁴ Aquells diccionaris del XIX també porten una nova accepció de *tuejar* 'detenir-se', que és un fantasma lexicogràfic procedent de la mala interpretació que el P. J. Villanueva va fer de la grafia *tuaiar*.

4.1. Una ullada al castellà

A part del gallicisme *tutear*, l'espanyol conegué al segle XVI *aturar*, que el *Diccionario histórico* del 1933 autoritza amb dues citacions, una de la *Silva espiritual* (1587) de fra Antonio Álvarez («quando se viere *aturar* de su baxo azemilero, pidiéndole su devido y no pagado salario...») i l'altra de la *Vida política de todos los estados de mugeres* (1599) de fra Juan de la Cerda («Y fue allí concludido que el *aturar* a personas muestra muchas vezes, y aun a la continua, grande amor»). No sembla que aquesta formació, genuïna, haja tingut una vida massa bledana. És el mateix mot del portuguès.

11. Publicat per J. E. Martínez Ferrando, *Jaime II de Aragón. Su vida familiar*, Barcelona, CSIC, 1948, II, p. 343, doc. núm. 469. També he afegit els diacrítics.

12. Per exemple, «car si lo malalt és prevere deu dir: Monseny nostre senyor Déu sia ab vós. Aximateix si més jurista deu dir Mosseny &c. Si és lech deu dir Seny &c...», etc.

13. M. Aguiló y Fuster, *Catálogo de Obras en lengua catalana impresas desde 1474 hasta 1860*, Madrid, 1923, p. 57-58. El text havia estat publicat en el *Viage literario* del P. J. Villanueva (VI, pp. 101); aquest benemèrit estudiós inexplicablement pensà que *tuaiar* era 'detenir-se' i així ho raona (vegeu, *ibidem*, p. 103).

14. Només el diccionari català-alemany d'Eberhard Vogel encara el 1911 elenca un *tuejar* 'alt verweilen; beschirmen', procedent de l'errada del P. Villanueva.

Segons totes les informacions que podem deduir del silenci de les fonts lexicogràfiques anteriors, *tutear* apareix per primera vegada al *Diccionario de Autoridades* (1739) i seguirà en la lexicografia posterior (diccionaris acadèmics a partir de 1780, Terreros, etc.). Malgrat els meus esforços per trobar algun esment més matiner, no hi he reeixit. El mateix programa electrònic CORDE de la Real Academia Española només dóna uns exemples del P. Isla (1758) i de Montengón (1786).

4.2. Una sorpresa

Ara bé, el *Diccionario* d' A. Pagès (ca. 1902) és l'únic que porta un exemple pretesament de Tirso de Molina:

...vive Dios que hubo día,
Aunque des en vosearme
Que de puro *tutearme*
Me convertí en atutía (s. v. *tutear*).

Com hom sap, les citacions de Pagès no duen referència i sempre fa de mal acceptar cegament una dada tan important, encara que és repetida en l'article *vosear*. L'havia indicada ací a títol d'inventari.

Però vet aquí que he parlat del cas al meu bon amic i col·lega Pedro Álvarez de Miranda, amb qui he bescanviat sovint impressions sobre aquest diccionari de Pagès. Engrescat ell amb el tema, s'ha posat a recercar i ha aconseguit de trobar en l'obra de Tirso la citació buscada, gràcies a la pàgina web de la Universitat d'Arizona. És a la comèdia *Celos con celos se curan* (començament de l'acte II).¹⁵ Heus ací el text ampliat:

GASCÓN: [...] Subo, gran señor, a dar
plácemes a tu fortuna.
CÉSAR: Admítolos. Yo os haré
mercedes; andad con Dios.
GASCÓN: «¿Os haré?» y «¿andad?» ¿Ya es *vos*
lo que *tú* hasta agora fue?
Pues, vive Dios, que hubo día,
aunque des en vosearme,
que de puro *tutearme*
me convertí en atutía.
CÉSAR: Gascón, tu estancia es abajo;
vete y despeja.
GASCÓN: Eso sí;
tú por *tú*, «vete» de aquí,
y no «andad» con tono bajo,
que esto de *vos* me da pena.¹⁶

15. També amb P. Alvarez de Miranda he parlat de la possibilitat que *tutear* no sigui un calc morfològic del fr. *tutoyer*, ans una creació autòctona, donat que al castellà li calia una consonant antihiàtica per tal que es produeixi la derivació amb el sufix *-ear*: **tuear* fóra ben estrany. Aleshores la solució de la reduplicació seria comprensible. Aquesta hipotèsi, però, té l'inconvenient que explicaria el castellà i no pas totes les altres llengües: italià, català, portuguès. La poligènesi sembla impossible.

16. Aquest text també l'esmenta A. Zamora Vicente, *Dialectología española*, 2ª. ed., Madrid, Gredos, 1967, p. 409, nota 27.

La citació es basa en l'edició «princeps» de la *Parte cuarta de las comedias del maestro Tirso de Molina* (Madrid, 1635).

5. CONSIDERACIONS FINALS

Així, doncs, el primer esment del castellà *tutear* és almenys un segle anterior al que fins ací es creia. Una vegada més comprovem que l'aspecte cronològic del vocabulari hispànic es manté força descurat, i en dir hispànic em referesc no solament al castellà ans també al portuguès i, en una proporció un xic menor, al català. El doble esment català de 1321 de *tuejar* avança en quasi dos segles el que s'havia dit, i ara el passatge de Tirso projecta *tutear* una centúria anterior.

Quina raó devia haver per que el gallicisme *tuejar/tutear* s'imposés a Catalunya i Castella sobre els termes hereditaris *tuejar* i *atuar* respectivament? Prestigi d'un terme estranger?

Finalment, i com a corolari lingüístic, voldria remarcar que en la tria del terme genuí, deixant de banda el gallicisme *tuejar/tutear* que s'imposarà, el castellà va amb el portuguès (*atuar*) i el català va amb el provençal (*tuejar*). Aquesta situació no és nova i ens confirma una vegada més en el caràcter «gal·loromànic» del lèxic de la nostra llengua, enfront de l' «iberoromànic» de castellà i del portuguès.

BIBLIOGRAFIA

- Aguiló y Fuster 1923 AGUILÓ Y FUSTER, Mariano (1923): *Catálogo de Obras en lengua catalana impresas desde 1474 hasta 1860*, Madrid.
- Autoridades* = Real Academia Española, *Diccionario de Autoridades*, Madrid, Gredos [1963]. És l'edició facsimilar del diccionari acadèmic, 1726-1739.
- Barri i Masats 1999 BARRI I MASATS, Montserrat: *Aportació a l'estudi dels gallicismes del català*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.
- Bulbena & Tosell 1905 BULBENA & TOSELL, A.: *Diccionari català-francès-castellà*. Barcelona.
- Cardoso 1562 = Hieronymi Cardosi Lamacensis *Dictionarivm ex Lvsitanico in Latinvm sermonem*. Vlissyppone, MDLXII.
- Cardoso 1570 = CARDOSO, J.: *Dictionarivm Latino Lusitanicum*. Conimbricæ, Joannes Barrerius, 1570.
- DCVB = A. M. ALCOVER i F. de B. MOLL: *Diccionari català-valencià-balear*, Palma 1930-1962.
- DECat = COROMINES, Joan, *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, Barcelona, Curial, 1980-2001.
- DECH = COROMINAS, Joan, *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*, Madrid, Gredos, 1980-1991
- «*Diccionari Aguiló*». *Materials lexicogràfics* aplegats per M. Aguiló i Fuster, revisats i publicats sota la cura de Pompeu Fabra i Manuel de Montoliu, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1918-1934.
- Diccionario histórico de la lengua española*, Madrid, Academia Española, 1933-1936.
- Eberenz 2000 EBERENZ, Rolf (2000): *El español en el otoño de la edad media*, Madrid, Gredos.
- Esteve-Belvitges-Juglà 1803-1805 ESTEVE-BELVITGES-JUGLÀ (1803-1805): *Diccionario catalán-castellano-latino*, Barcelona.

- FEW = WARTBURG, W. von, *Französisches Etymologisches Wörterbuch. Eine darstellung des galloromanischen Sprachschatzes*. Bonn-Basel, 1928-.
- Gracián 1938 GRACIÁN, Baltasar (1938): *El Criticón*, Philadelphia, University of Pennsylvania Press.
- Labernia 1839-1840 LABERNIA, P. (1839-1840): *Diccionari de la llengua catalana ab la correspondencia castellana y llatina*. Barcelona.
- Lacavalleria i Dulach 1696 LACAVALLERIA I DULACH, Joan (1965): *Gazophylacivm Catalano-Latinvm, dictiones phrasibvs illustratas, ordine litrario comprehendens*. Barcelona.
- Lapesa 1970 LAPESA, Rafael (1970) «Personas gramaticales y tratamientos en español», *Revista de la Universidad de Madrid*, XIX, p. 140-167 (Homenaje a Menéndez Pidal).
- Littré 1973 LITTRÉ, E. (1973) : *Dictionnaire de la langue française*, Paris.
- Machado ²1967 MACHADO, Pedro J. (²1967): *Dicionário etimológico da língua portuguesa*, Lisboa, Confluência,
- Martínez Ferrando 1948 MARTÍNEZ FERRANDO, Jesús E. (1948): *Jaime II de Aragón. Su vida familiar*. Barcelona, CSIC.
- Michaelis 1907 MICHAELIS, H. (1907): *Neues Wörterbuch der portugiesischen und deutschen Sprache*. Leipzig, Brockhaus.
- Miquel y Planas 1911 MIQUEL Y PLANAS, Ramon (ed.) (1911): *Cançoners satírics valencians dels segles XV y XVI*. Barcelona, (Biblioteca Catalana).
- Pagés de Puig PAGÉS DE PUIG, A. de, *Gran diccionario de la lengua castellana*, Barcelona, s.d. (ca. 1902 i ss.).
- Panzini ⁶1931 PANZINI, A. (⁶1931): *Dizionario moderno*. Milano.
- Pereyra 1647 PEREYRA, Bento (1647): *Thesovro da Lingoa portvgvesa*. Lisboa, Craesbeeck. PSW = Provenzalisches Supplement-Wörterbuch, Leipzig, 1894-1924.
- Terreros y Pando 1786-1793 TERREROS Y PANDO, E. (1786-1793): *Diccionario castellano con las voces de ciencias y artes*. Madrid, Ibarra.
- Villanueva 1803-1852 VILLANUEVA, Jaime (1803-1852): *Viage literario a las iglesias de España*. Madrid.
- Vogel 1911 VOGEL, Eberhard (1911): *Taschenwörterbuch der katalanischen und deutschen Sprache. Erster Teil: Katalanisch-Deutsch*, Berlin.
- Wagener 1811 WAGENER, João Daniel (1811): *Novo diccionario portuguez-alemão*. Leipzig, Schwickert.
- Zamora Vicente 1967 ZAMORA VICENTE, Alonso (1967): *Dialectología española*, 2ª ed., Madrid, Gredos.

RESUM

Hom ha considerat l'aspecte sociològic del tuteig i de la seva creixent extensió. El gallicisme *tutejar*, amb la típica reduplicació de tipus francès, lluita amb la forma genuïna *tuejar*, fins ara pobrament documentada. Ullada al castellà *tutear*, també gallicisme (com ho són el portuguès *tutear* i l'italià *tuteggiare*) que ha bandejat el genuí *atuar*, que té la mateixa estructura que el portuguès *atuar*.

MOTS CLAU: sociologia del tuteig, préstecs del francès, aspectes cronològics, inclinacions dels termes hereditaris.

ABSTRACT

The sociological aspect of the *tuteig* (use of the familiar form of the second person singular) is examined, along with its increasing use. The gallicism *tutejar*, with the reduplication typical of French, conflicts with the genuine form *tuejar*, poorly documented up to now. A consideration of the Spanish *tutear*, also a gallicism (like the Portuguese *tutear* and the Italian *tuteggiare*) which has replaced the genuine *atuar*, with the same structure as the Portuguese *atuar*.

KEY WORDS: sociology of the *tuteig*, borrowing from French, chronological aspects, inclinations of hereditary terms.